

Τραυλισμός

Αγγελική Κασταμονίτη ¹,
Μαρία Μάνδουλα – Κουσουνή ²

¹ Λογοθεραπεύτρια,

² Παιδίατρος, Ιστορικός

Περίληψη: Το φαινόμενο του τραυλισμού έχει εντοπιστεί από την αρχαιότητα. Ο ρήτορας Δημοσθένης αποτελεί την πρώτη προσπάθεια ανθρώπου με τραυλισμό, που με δικά του μέσα και μέτρα προσπάθησε να βελτιώσει το πρόβλημα της ροής της ομιλίας του. Ο Ιπποκράτης πρώτος έδειξε ότι η ανισορροπία ανάμεσα στη σκέψη και στο λόγο συμβάλλει στη γένεση του τραυλισμού, ενώ ο Αριστοτέλης αποδίδει τη γένεσή του στην «καταδεδεμένη» γλώσσα, περιγράφοντας τον τραυλισμό ως αδυναμία γρήγορης σύνδεσης των συλλαβών μεταξύ τους, η οποία οφείλεται στην ελαττωματική διάπλαση της γλώσσας ⁶.

Ο τραυλισμός είναι μία οδυνηρή διαταραχή της ομιλίας, που έχει τις ρίζες της, τις περισσότερες φορές, στην πρώτη παιδική ηλικία των 3-4 ετών. Η διαταραχή αυτή γίνεται ακόμη πιο οδυνηρή, όταν το άτομο φτάσει στην εφηβική ηλικία, ακόμη δε αργότερα, όταν το επάγγελμά του συσχετίζεται με έντονες διαπροσωπικές σχέσεις (Εκπαιδευτικός, Δικηγόρος, Ελεύθερος επαγγελματίας) ¹.

Ορισμός

Ο τραυλισμός θεωρείται διαταραχή του προφορικού λόγου και συγκεκριμένα της ροής της ομιλίας. Οι δυσκολίες εντοπίζονται στο ρυθμό, στη μελωδία και στην ταχύτητα της ομιλίας. Εκδηλώνεται με ασυντόνιστες κινήσεις του μυϊκού συστήματος της αναπνοής, της φωνής και της άρθρωσης. Η δυσλειτουργία συμβαίνει στην αρχή ή στο μέσο της ομιλίας, είτε με επαναλήψεις μεμονωμένων φθόγγων, συλλαβών, λέξεων, είτε με κόμπιασμα σε ένα φθόγγο ^{3,8}.

Λέξεις κλειδιά: τραυλισμός, διαταραχές ομιλίας

Συμπτώματα

Τα συμπτώματα του τραυλισμού χωρίζονται σε δύο βασικά είδη: εξωτερικά ή σωματικά και εσωτερικά ή ψυχικά συμπτώματα.

Α) Εξωτερικά ή σωματικά συμπτώματα

1. Το πιο χαρακτηριστικό σύμπτωμα του τραυλισμού, που γίνεται άμεσα αντιληπτό, είναι οι σπασμοί. Στον κλονικό σπασμό το άτομο επαναλαμβάνει συνεχώς το αρχικό φώνημα ή συλλαβή ή λέξη (φ- φ- φωτιά, φω-φω-φωτιά, φωτιά - φωτιά) μέχρι να αρχίσει να μιλάει κάπως υποφερτά. Στον τονικό σπασμό τα όργανα του λόγου μπλοκάρουν σημαντικά στην αρχική εκκίνηση της θέσης προφοράς και το άτομο δεν μπορεί να αρχίσει να μιλάει (θ-θ-θ-θέλω).
2. Η αρρυθμία είναι η διαταραχή στη ροή της ομιλίας. Ο φυσιολογικός λόγος ρέει με συγκεκριμένο ρυθμό. Οι σπασμοί όμως τον διαταράσσουν. Έτσι ο λόγος γίνεται ανισομερής, με καθυστερήσεις ή επιταχύνσεις, με κομπιάσματα ή με σιωπή επί σημαντικό χρόνο. Επίσης χάνεται η εκφραστικότητα, διαταράσσεται η απαγγελία και ο τονισμός.
3. Συν-κινήσεις είναι σπασμικά φαινόμενα στους μύς του λόγου, εξαιτίας μίας ανησυχίας, που εκφράζεται με κούνημα του χεριού ή του ώμου, θόρυβο στο πόδι, συνεχές κλείσιμο των ματιών, κ.ά. Αυτές οι κινήσεις βοηθούν το άτομο να ξεπεράσει τη δυσκολία του και, όταν δε χρησιμοποιούνται πια, βρίσκει άλλες, με αποτέλεσμα να δημιουργείται φαύλος κύκλος.
4. Οι Εμβολισμοί λέξεων (μήπως, έτσι, πάλι κ.ά) χρησιμοποιούνται για να αποφεύγεται ο σπασμός. Και σε αυτή την περίπτωση δημιουργείται φαύλος κύκλος και η ομιλία επιδεινώνεται, επειδή οι εμβολισμοί πολλαπλασιάζονται ^{1,9}.

Β) Εσωτερικά ή ψυχικά συμπτώματα

Λογοφοβία. Το άτομο σκοντάφτει σε έναν ήχο ή λέξη και γίνεται ο «φοβερός» ήχος. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η περίπτωση ενός παιδιού, που το έστειλε η μητέρα του να αγοράσει αλεύρι. Εκείνο, επειδή δεν άντεχε τη λέξη αλεύρι, αγόρασε ρύζι. Επίσης, το άτομο περιορίζει την ομιλία του εξαιτίας γέλιων, ειρωνείας και περιπαικτικής συμπεριφοράς, που δέχεται από άλλα άτομα. Μερικά άτομα διαβάζουν καλά, ενώ στην ομιλία τους τραυλίζουν πολύ. Άλλα άτομα μιλούν σχετικά καλά, αλλά νιώθουν έντονο φόβο στο διάβασμα και κομπιάζουν. Μερικοί μαθητές τραυλίζουν πολύ περισσότερο σε συγκεκριμένο διδακτικό αντικείμενο, μπροστά σε συγκεκριμένο δάσκαλο ή σε συγκεκριμένη κατάσταση, π.χ όταν σηκώνονται στον πίνακα. Ιδιαίτερα έντονος

εκφράζεται φόβος της ομιλίας μπροστά σε άγνωστους ανθρώπους^{5,9,10}.

Αιτιολογία

Ο τραυλισμός είναι καλό να εξετάζεται ως διαταραχή του λόγου με διαφορετική αιτιολογία στην κάθε περίπτωση, διότι εμφανίζεται ως αποτέλεσμα μίας άμεσης επίδρασης και κάποιων αιτιών πάνω σε υπάρχοντες ευνοϊκούς παράγοντες, οι οποίοι δημιουργούν τις κατάλληλες για τον τραυλισμό συνθήκες.

Ευνοϊκοί Παράγοντες

1. Κληρονομικότητα: Ο τραυλισμός δεν κληρονομείται. Στις περιπτώσεις που έχουμε τραυλά παιδιά τραυλικών γονέων κληρονομείται η προδιάθεση προς κάποια νευρική πάθηση, η οποία λειτουργεί ως άμεσος παράγοντας επίδρασης, ως ευνοϊκή αρχή (μίμηση) ή προδιάθεση, η οποία ενυπάρχει στο παιδί, κάτω από το νευρικό ντεκόρ της κληρονομικότητας.
2. Η νευροπαθητική στενοχώρια (πλήξη) των γονέων, που προκαλείται από ποικίλης αιτιολογίας εξάντληση του νευρικού συστήματος (αρρώστιες κληρονομικές, επακόλουθα αλκοολισμού, συφιλιδικές παθήσεις κ.ά.).

Σ' αυτή την κατηγορία αιτίες του τραυλισμού μπορεί να είναι επίσης και οι έμφυτες ροπές των παιδιών προς τις διάφορες μορφές νευρωτικών παθήσεων. Τα παιδιά με ασθενές νευρικό σύστημα παρέχουν ευνοϊκό πεδίο για τη γέννηση του τραυλισμού. Το υπέρμετρο αίσθημα του φόβου, οι συχνές αρρώστιες οδηγούν σε 'νευρική εξάντληση'. Επίσης το κλάμα, οι κινητικές διαταραχές, αποτελούν συνθήκες κατάλληλες για την εμφάνιση του τραυλισμού.

Παράγοντες άμεσης επίδρασης

1. Ποικιλόμορφες εγκεφαλικές παθήσεις, τραύματα στην εμβρυϊκή ζωή ή κατά τη γέννηση, διάφορες αρρώστιες που προκαλούν εξάντληση και τοξικές δηλητηριάσεις.
2. Ισχυρό συγκινησιακό βίωμα τρόμου, π.χ. " Αρχισα να τραυλίζω, όταν με κλείσανε στο υπόγειο, επειδή δεν ήμουν υπάκουος, ξύπνησα τη νύχτα και είδα τον πατέρα μου μεθυσμένο, με ένα μαχαίρι στο χέρι, πάνω από τη μητέρα μου ή κάποιοι σκύλος όρμησε αγριεμένος κατά πάνω μου γαυγίζοντας και φοβήθηκα."
3. Παιδαγωγικές μέθοδοι, που χρησιμοποιούνται από τους γονείς, ώστε να πετύχουν υπακοή από τα παιδιά τους, π.χ. τρόμος, ξυλοδαρμός, φοβερές αφηγήσεις ή

- τη φοβέρα πως θα περάσει κάποιος και θα τον πάρει.
4. Η υπέρμετρη αυστηρότητα των γονέων. Σε ένα τέτοιο περιβάλλον το παιδί ζει κάτω από το μόνιμο αίσθημα τρόμου μήπως τον μαλώσουν και το χειρότερο μήπως φάει ξύλο. Αυτή η κατάσταση δημιουργεί διαρκή ένταση, μόνιμο αίσθημα ενοχής, δυσάρεστη προσμονή για τιμωρία και αρρωστημένη ένταση της δυναμικής του δεύτερου συστήματος σήμανσης του εγκεφάλου, οπού ανήκει και ο λόγος, με αποτέλεσμα την εμφάνιση του τραυλισμού.
 5. Η υπέρμετρη φόρτωση του παιδικού νευρικού συστήματος με δυσανάλογο γλωσσικό υλικό και πολλές απαιτήσεις των γονέων από το παιδί τους, π.χ να γίνει άριστος μαθητής στο σχολείο και ταυτόχρονα να μαθαίνει πιάνο, βιολί, μπαλέτο, ξένες γλώσσες, να συμμετέχει σε σχολικές εκδηλώσεις, κ.ά.
 6. Η ταυτόχρονη εκμάθηση της μητρικής και της ξένης γλώσσας. Δεν είναι δυνατόν όλα τα παιδιά να αντέξουν το μεγάλο φόρτο, που συσσωρεύει η μάθηση της ξένης γλώσσας. Ενώ ακόμη το παιδί δεν έχει αποκτήσει καλά τη φωνητική της μητρικής γλώσσας, καλείται να κατακτήσει με τον ίδιο ρυθμό και ξένη φώνηση. Επομένως, εάν αντιληφθούμε την παραμικρή ένδειξη δυσκολιών στην ομιλία, η μάθηση της ξένης γλώσσας χρειάζεται να διακοπεί αμέσως.
 7. Οι οικογενειακές συγκρούσεις, μάρτυρες των οποίων είναι συχνά τα παιδιά. Η αγχωτική και βαριά οικογενειακή ατμόσφαιρα καταπιέζει το παιδί και το δυσκολεύει να εκφραστεί⁵.

Ηλικία εμφάνισης του τραυλισμού

- Μεταξύ 3-4 ετών: Η γλωσσική ανάπτυξη είναι ραγδαία και το λεξιλόγιο αυξάνεται σημαντικά. Σ' αυτήν την ηλικία κάποιο σύμπτωμα τραυλισμού μπορεί με την επίδραση εξωγενών παραγόντων (κακή διαπαιδαγώγηση, άσχημο ψυχολογικό κλίμα, κ.ά.) να μονιμοποιηθεί και ο τραυλισμός να λάβει χρόνιο χαρακτήρα με επιδείνωση των συμπτωμάτων^{3,6}.
- Η φοίτηση του παιδιού στην πρώτη δημοτικού: Το παιδί μπαίνει σε νέο περιβάλλον, σε νέες αλληλοσυμπεριφορές και εκεί προβάλλονται νέες απαιτήσεις. Γι' αυτό φοβάται μπροστά στην αβεβαιότητα, που φέρνει η συνάντηση με τον νέο, ίσως αυστηρό και πολύ απαιτητικό δάσκαλο. Η υποδοχή του παιδιού σε αυτό το περιβάλλον, αν δεν γίνει με ζεστασιά και εγκαρδιότητα, μπορεί να επιφέρει την εμφάνιση του τραυλισμού.
- Μεταξύ 12-14 ετών: περίοδος της σεξουαλικής ωρίμανσης. Οι τρικυμίδεις ψυχοφυσιολογικές αλλαγές,

που επέρχονται στη νέα ή τον νέο, οι καταστάσεις συγκρούσεων με το κοινωνικό περιβάλλον, μπορούν να επιφέρουν μία σειρά νευρωτικών καταστάσεων και μαζί και τον τραυλισμό^{4,5}.

- Στην ενήλικη ζωή: Ο τραυλισμός μπορεί να εμφανιστεί επίκτητα και σε ενήλικες ύστερα από έναν έντονο ψυχικό ερεθισμό, όπου θα φέρει στην επιφάνεια έναν υποθάλποντα τραυλισμό ή μετά από ένα δυνατό ψυχικό σοκ. Τα συμπτώματά του δεν αυξάνονται σταδιακά, όπως στην περίπτωση του εξελικτικού τραυλισμού, αλλά εκδηλώνονται από την αρχή πολύ έντονα, ενώ σε σύντομο χρονικό διάστημα με κατάλληλη θεραπεία μπορούν να εξασθενίσουν⁶.

Φυσιολογικός τραυλισμός

Συμβαίνει σε όλους. Μπορεί να συμβεί όταν είμαστε αγχωμένοι, όταν σκεφτόμαστε τι θα πούμε παρακάτω, ενώ μιλάμε.

Κατά την προσχολική ηλικία φαινόμενα διαταραχής της ομαλής ροής της ομιλίας είναι πολλές φορές φυσιολογικά και δικαιολογημένα, καθώς ο ρυθμός σκέψης είναι γρήγορος και η γλωσσική ικανότητα περιορισμένη. Ο πλούτος του λεξιλογίου και η λεκτική ικανότητα δεν επαρκούν ακόμα για να εκφράσει την πληθώρα των συναισθημάτων. Η ραγδαία εισροή και επεξεργασία πληροφοριών (εμπειριών, βιωμάτων) έχει ως αποτέλεσμα την αδυναμία του παιδιού να εκφράσει όλα αυτά λεκτικά, με αποτέλεσμα να παρουσιάζεται ο λεγόμενος «εξελικτικός» ή «αναπτυξιακός» ή «φυσιολογικός» τραυλισμός. Η συχνότερη αιτία ανησυχίας των γονέων, η οποία οδηγεί σε παραπομπή προς αξιολόγηση, είναι σε αυτή την ηλικιακή περίοδο^{6,8}.

Συχνότητα τραυλισμού

Η συχνότητα εμφάνισης του τραυλισμού στην Ευρώπη κυμαίνεται σε ποσοστό 0.8 – 1.5 %. Παρότι απαντάται σε όλες τις φυλές, το φαινόμενο είναι πιο σύνηθες σε λαούς με υψηλό κοινωνικό επίπεδο. Αυτό εξηγείται από το γεγονός, ότι σε αυτές τις κοινωνίες υπάρχει μεγαλύτερη ένταση στον τρόπο ζωής των ανθρώπων, γρήγορος ρυθμός κίνησης, νευρική ατμόσφαιρα, στην οποία αναπτύσσονται και διαπαιδαγωγούνται τα παιδιά. Επίσης, επικρατεί γενικά ένα περιβάλλον, που ευνοεί την εμφάνιση των διαφόρων παιδικών νευρώσεων, χωρίς να εξαιρείται ο τραυλισμός. Σε ποσοστό 0.7 % συναντάται στη σχολική ηλικία.

Η συχνότητα του τραυλισμού στα αγόρια παρουσιάζει

ζει δυσαναλογία συγκριτικά με τα κορίτσια: 3:1. Έχουν διατυπωθεί διάφορες υποθέσεις σχετικές με αυτό το φαινόμενο. Πιο έγκυρη φαίνεται να είναι η άποψη κατά την οποία η μυελίνωση στο χώρο των εγκεφαλικών δομών και οδών στα αγόρια καθυστερεί συγκριτικά με τα κορίτσια. Στα κορίτσια προς το τέλος του 3ου – 4ου έτους έχει ολοκληρωθεί και επομένως εξελίσσεται πιο νωρίς η συμπεριφορά της ομιλίας. Βέβαια, είναι απαραίτητος και κάποιος δευτερεύων παράγοντας, όπως είναι ένα ισχυρό σε δύναμη και μονιμότητα συγκινησιακό βίωμα^{1,2,3,5}.

Ο ρόλος του παιδίατρου

Στις περισσότερες περιπτώσεις οι γονείς απευθύνονται πρώτα στον παιδίατρό τους για να ζητήσουν τη συμβουλή του. Επομένως ο ρόλος του παιδίατρου είναι σημαντικός για την πρώιμη παρέμβαση στον τραυλισμό. Η συνεργασία του παιδίατρου με άλλες ειδικότητες, όπως είναι εκείνη του λογοθεραπευτή και του παιδοψυχολόγου, είναι απαραίτητη για την καλύτερη δυνατή πορεία του παιδιού.

Summary

Stuttering is a painful speech disorder. Symptoms of stuttering as well as factors leading to its development vary. Its appearance is more frequent in boys than girls. There is a period in children's life when stuttering is possible to appear. This is called "normal" stuttering and recedes gradually. If the speech therapist intervenes in time, in collaboration with others specialists, stuttering treatment is more effective.

Keywords: Stuttering, speech disorders.

Βιβλιογραφία:

1. Αλεξάνδρου Κ. «Τραυλισμός, η πιο οδυνηρή διαταραχή της ομιλίας. Θεωρητική και πρακτική αντιμετώπιση του προβλήματος», σελ. 5-7, Αθήνα, εκδόσεις: Βυζάντιο.
2. Εξαρχάκος Γ. «Φυσιοπαθολογία της φωνής», σελ. 162, εκδόσεις: Ελληνικά Γράμματα, 2001.
3. Δράκος Γ. «Ειδική παιδαγωγική των προβλημάτων λόγου και ομιλίας», σελ. 23-24, Αθήνα, εκδόσεις: «Περιοδικό» και Ατραπός, 1999.
4. Παπασιλέκας Α. «Διαταραχές του λόγου, αιτιολογία-διάγνωση-θεραπεία», σελ. 188, Αθήνα, 1979.

5. Σερδάρης Π. «Ψυχολογία των διαταραχών του λόγου», σελ 185-200, Θεσσαλονίκη, εκδόσεις: Univesrity Studio Press, 1998.
6. Μιχάλης Αραμπατζής, Σωτηρία Παδαρνίτσα, άρθρο που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό του ιατρικού συλλόγου Ν. Πέλλας «Ο ΣΚΕΠΤΟΜΕΝΟΣ ΙΑΤΡΟΣ», Ιανουάριος – Μάρτιος 2010.
7. <http://www.paidiatros.gr>
8. <http://www.logopedics.gr/travlistmos.html>
9. http://therapeia-logoy.blogspot.gr/2012/01/blog-post_29.html
10. <http://www.enisixisi.gr/TRAV.php>